

1

φαράγγι Κριθάρια Ματσουκίου Τζουμέρκων

Βρισκόμαστε στα κεντρικά Τζουμέρκα. Κινούμαστε βορειοανατολικά πλησιάζοντας τις κορυφές Καταραχιά και Λάκκο.

Η μεγάλη σιδερένια γέφυρα του Ματσουκίου είναι στο δρόμο μας. Η ανάβαση γίνεται από καλό ασφαλτόδρομο που οδηγεί στα ορεινά των Τρικάλων. Περνάμε το Ματσούκι και πολύ σύντομα βρισκόμαστε στο δρόμο για το Ξωκλήσι της Παναγιάς. Μόλις 3 χιλιόμετρα άσφαλτο και μετά το εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου, στρίβουμε αριστερά σε σχετικά καλό χωματόδρομο. Άλλο 1,5 χιλιόμετρο και είμαστε στο εκκλησάκι της Παναγιάς. Απόσταση από το Ματσούκι μόλις 15 λεπτά. Το υψόμετρο γράφει 1320 μέτρα και η φύση αρκετά ήσυχη χωρίς ιδιαίτερη βλάστηση. Τα ποτάμια του Ματσουκίου, του Καλαρίτικου και του Χρούσια ακούγονται όλα μαζί. Τα γκρέμια μεγάλα κι επιβλητικά. Προχωράμε λίγο ακόμη το χωματόδρομο, αφού αφήσουμε τα μεταφορικά μας μέσα δίπλα στο εκκλησάκι. Το φαράγγι αρχίζει να φανερώνεται σιγά σιγά, πάνω στη στροφή που κάνει πέταλο ο δρόμος. Η κάθοδός του ξεκινάει με απόλυτη ομαλότητα σε ένα όμορφο ορεινό περιβάλλον που το περιτριγυρίζουν καταπράσινα λιβάδια και τρεχούμενα νερά! Η θέα από την αρχή της διαδρομής μέχρι και το τέλος είναι εκπληκτική. Φαίνονται οι Καλαρίτες και όλοι οι περιφερειακοί δρόμοι του χωριού, ο ποταμός Χρούσιας που σμίξει με τον Καλαρίτικο, τα απέραντα οροπέδια των Τζουμέρκων, αλλά και οι βαθιές πεδιάδες κάτω από τα Πράμαντα, απ' όπου ξεκινάει το φαράγγι των Καλαριτών για να σμίξει με του Αράχθου. Ήχνη αρκούδας παντού! Ακόμη και μέσα στο φαράγγι. Το

φαράγγι αρκετά επιβλητικό, απότομο, χωρίς περιθώρια διαφυγής. Δεν έχει κλειστά και στενά περάσματα, αλλά μεγάλους κάθετους καταρράκτες, τραβέρσες, αλλαγές, συνεχόμενες καταβάσεις και όσο πλησιάζεις στον Καρλίμπου, τον παραπόταμο του Καλαρίτικου, η βοή του νερού ακούγεται όλο και πιο έντονη. Νερά πολλά έχει την Άνοιξη. Χτυπάνε στην κυριολεξία. Δεν σου αφήνουν περιθώριο να σκεφτείς κάτι άλλο, παρά μόνο την αντίσταση στην κατάβαση. Το καλοκαίρι άλλο τοπίο. Στεγνό ή έστω με λίγο νερό, χωρίς πίεση, καθόλου άγχος, με μεγάλη μέρα, περιμένοντας τη σμίξη με το πο-

Κείμενο - φωτο:
ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Εκπαιδευτής-Οδηγός καταβάσεων φαραγγιών

2

τάμι για μια δροσερή βουτιά. Ο ήλιος άμα δεν είναι κρυμμένος πίσω από καμιά μαυρισμένη συννεφιά, από αυτές που ξεφυτρώνουν για πλάκα στην περιοχή, το πιάνει σχεδόν όλη μέρα και καίει τα πάντα. Για την άνοιξη καλό ακούγεται να ναι έτσι! Κατεβαίνεις και νομίζεις ότι τελειώνει το φαράγγι όπου νάναι. Συνεχής εξαπάτηση λέγεται αυτό. Νομίζεις... αλλά έχει κι άλλο, κι άλλο, κι άλλο. Λίγο πριν βραχείς από τα ορμητικά νερά του Καρλίμπου, κάπου στ' αριστερά έχει τη φωλιά της μια αρκούδα. Πάντα κρύβεται όταν περνάμε και φεύγει απ' το μέρος της. Μας παρακολουθεί χωρίς να καταλαβαίνουμε το παραμικρό. Την προτελευταία φορά την είδαμε από μακριά. Τα ίχνη της είναι διάσπαρτα. Η φωλιά της σε σημείο που δεν πλησιάζεται εύκολα. Κάπου δίπλα στον γκρεμό σε κάτι σπηλιές. Την είδαν και οι ντόπιοι πολλές φορές μας είπαν μάλιστα έχει γεννήσει κιόλας.

Τα νερά στο Καρλίμπου είναι πολλά! Θέλει προσοχή. Κανά δυο βουτιές δεν τις γλιτώνεις. Μια από τ' αριστερά και μια από τα δεξιά σε πάει. Προς το τέλος κρατάς μόνο δεξιά και περνάς προσεκτικά δίπλα από κάποια σημεία. Δεν πρέπει να πας ποτέ προς τα πάνω, παρά μόνο όταν μυριστείς το παλιό μονοπάτι που συνδέει το Ματσούκι με τους Καλαρίτες. Αν το πας προς τους Καλαρίτες σε 30 λεπτά θα είσαι στον κεντρικό δρόμο. Εκεί έχει και μια μεγάλη ταμπέλα που το αναφέρει, αλλά δεν έχει και ιδιαίτερη κίνηση σαν διαδρομή, γιατί συναγωνίζεται με το περίφημο μονοπάτι Συράκου- Καλαριτών, που είναι εκεί κοντά. Αν πάρεις την τολμηρή απόφαση να πας προς το Ματσούκι θα περπατήσεις σε ένα από τα ομορφότερα αλλά παρατημένα μονοπάτια που έκανες ποτέ. Τολμηρή είπαμε γιατί έχεις 3ωρη ανάβαση! Περνάς κι από κλειστά σημεία με βάτα, και δίπλα από τον γκρεμό και ανεβαίνεις συνέχεια. Τις γρατσουνιές από τα βάτα δεν τις γλιτώνεις με τίποτα. Δεξιά σου πάντα έχεις τα μεγάλα φαράγγια του Καρλίμπου, του Καλαρίτικου και του Ματσουκίου. Σε δυόμιση ώρες είσαι σε ένα βυζαντινό μνημείο που ανακαινίζεται από το 1981. Είναι το ιστορικό μονα-

1-2. Έτσι είναι η εικόνα στο φαράγγι Καρλίμπου, που ένα μέρος του αναγκαστικά πρέπει να το διασχίσουμε, στο τέλος της διαδρομής μας.

3-4. Εικόνα από τον ψηλότερο καταρράκτη με δυο ενδιάμεσες αλλαγές 11+28+34 μέτρα

5-6. Άλλος μεγάλος καταρράκτης με ενδιάμεσες αλλαγές 15+24+29 μέτρα

στήρι της Βύλιζας Μασουκίου. Η επωνυμία Βύλιζα προέρχεται από τη λατινική λέξη *vigilo* (=φυλάττω, αγρυπνώ) καθώς το μοναστήρι βρίσκεται πραγματικά σε τοποθεσία παρατηρητήριο σε υψόμετρο περίπου 1.000 μέτρα.

Κατά την παράδοση η Μονή ιδρύθηκε τον 11ο αιώνα. Το μοναστήρι μετά τη διάλυσή του (1893) ζει την παρακμή του. Σήμερα η Μονή είναι μετόχι της Ι.Μ. Κάτω Παναγιάς Άρτας. Το 1981 αρχίζει μια νέα εποχή για τη Βύλιζα. Η μοναστηριακή επιτροπή με ζήλο και μεράκι ξεκινάει σιγά-σιγά τη στερέωση - αποκατάσταση της Μονής. Αυτή η προσπάθεια συνεχίζεται με αποτέλεσμα την αναμόρφωση της Μονής. Το απόκρημνο χτιστό μονοπάτι-καλντερίμι από τη Βύλιζα προς το Μασούκι, έχει σχεδόν ανακατασκευαστεί όλο και είναι ένα σημαντικό έργο για την περιοχή.

Οι ενθυμήσεις καταγράφηκαν και μελετήθηκαν από τον καθηγητή - ερευνητή, καταγόμενο από το Μασούκι κ. Δημήτριο Καλούσιο. Το 1746 το Μοναστήρι της Βύλιζας χρηματοδοτεί την κατασκευή της γέφυρας του Παπα-Στάθη στον Άραχθο ποταμό (σημαντικότερο έργο για την περιοχή εκείνη την εποχή). Γενικότερα, η Μονή της Βύλιζας συμμετείχε ενεργά στην οικονομική, κοινωνική, πνευματική και πολιτιστική ζωή της ευρύτερης περιοχής των Τζουμέρκων.

Η μεγάλη πεζοπορική διαδρομή μετά το φαράγγι είναι απαραίτητη γι' αυτούς που θέλουν να έχουν μια πλήρη εικόνα για την περιοχή. Αρκεί να αντέχουν γιατί το φαράγγι μαζί με το μονοπάτι, είναι εκρηκτικός συνδυασμός.

Η εξερεύνηση του φαραγγιού έγινε στις 6 Νοεμβρίου 2011 από τον Ελληνικό Σύλλογο Εξερεύνησης Φαραγγιών στα πλαίσια του προγράμματος "Ηπειρος 2011".

Επικεφαλής και επιμελητής της διοργάνωσης: Γιώργος Ανδρέου

Στην ασφάλιση, εξερεύνηση συμμετείχαν: Μιχάλης Αράπης, Κώστας Χριστογιάννης, Κατερίνα Κουμτζή, Νάνσυ Μπέλλου, Δημήτρης Μυλωνάς, Άρης Ζάχαρης, Αλεξία Λυτοπούλου, Στέργιος Αποστολίας και Βασίλης Παπαβασιλείου

Ευχαριστίες:

Ευχαριστούμε θερμά το Βασίλη Κωσταδήμα, πρόεδρο του συλλόγου φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς Ματσουκίου καθώς και όλα τα μέλη του συλλόγου, για την αξιόλογη βοήθεια που μας πρόσφεραν, χορηγώντας μας τα υλικά ασφάλισης για το φαράγγι, βοηθώντας έτσι την ανάδειξη της περιοχής τους. Μακάρι να σκέφτονταν όλοι έτσι θετικά για τον τόπο τους, όπως εσείς. Ευχαριστούμε επίσης τον ιερέα του Ματσουκίου Πατέρα Χρήστο Μακρή για τη μεγάλη βοήθεια και την αστείρευτη προθυμία φιλοξενίας αγκαλιάζοντας το έργο μας, τον καθηγητή κύριο Δημήτριο Καλούσιο για τις σημαντικές πληροφορίες του, καθώς και πολλούς άλλους Ματσουκιώτες που ας μας συγχωρέσουν που δεν μπορούμε να τους αναφέρουμε.

Τεχνικά στοιχεία

Μήκος φαραγγιού: 1200 μέτρα
Υψόμετρο αφητηρίας: 1280 μέτρα
Υψόμετρο τερματισμού: 820 μέτρα
Υψομετρική διαφορά: 460 μέτρα
Μεγαλύτερος καταρράκτης: 55μέτρα
Μεγαλύτερος μονοκόμματος καταρράκτης: 73μέτρα
Σύνολο καταρρακτών: 14
Χρόνος πρόσβασης: 10 λεπτά
Χρόνος κατάβασης: 5 ώρες
Χρόνος επιστροφής: μισή ώρα ή τρεις ώρες
Προτεινόμενη περίοδος: από Απρίλιο - Οκτώβριο.
Μεγαλύτερο μήκος σχοινιών: 60μέτρα
Αυτοκίνητα: απλά συμβατικά ΙΧ.

7-8. μια μεγάλη τραβέρσα στο ξεκίνημα του φαραγγιού

9. Η ομάδα στην είσοδο του φαραγγιού

10. η πρώτη μεγάλη κατάβαση 55 μέτρων αμέσως μόλις αρχίζει το φαράγγι

11. νυκτερινή επιστροφή από το μονοπάτι προς Βύλιζα και Ματσούκι

12. Εικόνα από το φαράγγι στη σμίξη του με τον Καρλίμπου

